

Termen katern 7: Goede tijden, slechte tijden

Groei BBP:

De groei van het BBP ten opzichte van de vorige periode. Kun je uitrekenen door de groeifactor te berekenen.

Voorbeeld:

Als het BBP gaat van 800 miljard naar 850 miljard is de groeifactor:

$$\frac{850}{800} = 1,0625$$

Dit betekent een groei van 6,25%.

Productiecapaciteit:

De maximaal mogelijke productie. Wordt bepaald door de hoeveelheid en de kwaliteit van de productiefactoren.

Output gap:

De feitelijke productie min de productiecapaciteit.

$$Y - Y^*$$

Als de output gap negatief is wordt een deel van de productiecapaciteit niet benut.

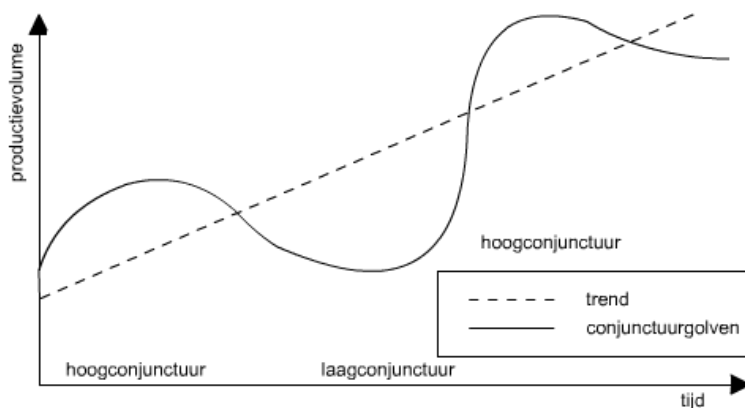
We hebben dan te maken met conjuncturele werkloosheid. Als de output gap gelijk is aan 0 is de productiecapaciteit bereikt, maar dat wil nog niet zeggen dat iedereen werk heeft. Het kan namelijk zijn dat er niet genoeg kapitaal is. Wie dan echter nog werkloos is, is structureel werkloos.

Trendmatige groei:

Gemiddelde economische groei op basis van historische trends. Wordt voornamelijk bepaald door de groei van de productiecapaciteit.

Conjunctuurbeweging:

Op- en neergaande beweging van de productie.

Recessie:

We spreken van een recessie als er twee kwartalen achter elkaar een krimp is van het BBP. We hebben dan te maken met een laagconjunctuur.

Depressie:

Als er niet alleen sprake is van een recessie, maar ook van deflatie.

Deflatie:

Algemene prijsdaling. Vaak kom je hierdoor terecht in een negatieve spiraal. Als mensen namelijk verwachten dat de prijzen gaan dalen, gaan ze de koop van goederen uitstellen. Maar als iedereen minder gaat kopen gaan de prijzen inderdaad naar beneden.

Inflatie:

Algemene prijsstijging. Ook hier kan je in een spiraal terecht komen. Als mensen inflatie verwachten gaan ze eerder kopen omdat ze bang zijn dat de prijzen straks hoger zijn. Maar hierdoor stijgen inderdaad de prijzen.

Bestedingsinflatie:

Prijsstijging veroorzaakt door het toenemen van de bestedingen. Meer vraag naar goederen leidt tot prijsstijging.

Kosteninflatie:

Prijsstijging veroorzaakt door het toenemen van de productiekosten. Als arbeid bijvoorbeeld duurder wordt stijgen de productiekosten en zullen de prijzen stijgen.

Bestedingsdeflatie:

Prijsdaling veroorzaakt door het dalen van de bestedingen.

Kostendeflatie:

Prijsdaling door het afnemen van de productiekosten.

Conjuncturele werkloosheid:

Werkloosheid die ontstaat door een daling van de vraag naar producten. Gebeurt vooral in een laagconjunctuur.

Structurele werkloosheid:

Werkloosheid die veroorzaakt wordt door de aanbodkant van de economie.

Kwantitatieve structuurwerkloosheid:

Werkloosheid die ontstaat door gebrek aan arbeidsplaatsen. De problemen liggen niet bij de vraag naar goederen, maar ontstaan door een gebrek aan kapitaal. Er zijn bijvoorbeeld niet genoeg fabrieken.

Kwalitatieve structuurwerkloosheid:

Werkloosheid die ontstaat omdat de arbeiders niet goed gekwalificeerd zijn. Dit kan komen door gebrekkige of verkeerde scholing.

Frictiewerkloosheid:

Werkloosheid die ontstaat door een gebrekkige afstemming van de vraag naar arbeid op het aanbod van arbeid. Zo kan het bijvoorbeeld even duren voor je een nieuwe baan hebt

gevonden (terwijl er wel vraag is). Je bent dan een korte tijd werkloos. Je kunt ook denken aan mensen die net hun studie hebben afgerond en niet meteen een baan vinden.

Seizoenwerkloosheid:

Werkloosheid die samenhangt met de seizoenen. In sommige seizoenen zijn er minder mensen nodig in de landbouw. Ben je daardoor tijdelijk werkloos dan ben je een seizoenwerkloze.

Bezettingsgraad:

De mate waarin de productiecapaciteit wordt benut.

Krappe arbeidsmarkt:

Er is een te grote vraag naar arbeidskrachten. Bedrijven kunnen moeilijk aan personeel komen.

Werkloze beroepsbevolking:

Het deel van de beroepsbevolking dat geen werk heeft.

Beroepsbevolking:

Dat deel van de beroepsgeschikte bevolking dat wil en kan werken.

Beroepsgeschikte bevolking:

Iedereen tussen 15 en 70 jaar.

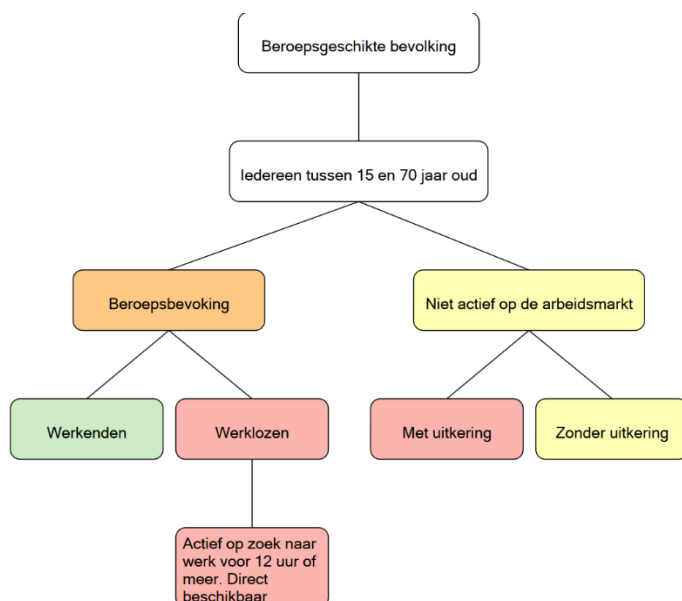
Beroepsgeschikte bevolking:

Iedereen tussen de 15 en 70 jaar.

Participatiegraad:

De beroepsbevolking als percentage van de beroepsgeschikte bevolking.

$$\text{participatiegraad} = \frac{\text{Beroepsbevolking}}{\text{Beroepsgeschikte bevolking}} \times 100\%$$

Arbeidsjaar:

Een fulltime baan gedurende een jaar. Dus als iemand een heel jaar fulltime heeft gewerkt, heeft hij een arbeidsjaar vervuld. Vaak werken mensen minder dan een fulltime baan. Dan vervult meer dan één persoon een arbeidsjaar.

p/a-ratio:

Geeft aan hoeveel mensen gemiddeld in een land een arbeidsjaar vervullen. Als iedereen in een land fulltime werkt is de p/a-ratio 1. Als iedereen een halve baan heeft is de p/a-ratio 2. Om de p/a-ratio te kunnen berekenen moet je weten hoeveel arbeidsjaren er zijn en hoeveel mensen die vervullen. Dus stel dat er in een land 8 miljoen arbeidsjaren zijn en dat er in totaal 10 miljoen mensen een baan hebben. De p/a-ratio is dan:

$$\frac{10 \text{ miljoen}}{8 \text{ miljoen}} = 1,25$$

i/a-ratio:

Het aantal inactieven op het aantal actieven. Onder inactieven verstaan we mensen die niet werken, maar wel een uitkering krijgen. De actieven zijn mensen die werken. Een te hoge i/a-ratio zorgt voor problemen met de financiering van de uitkeringen.

Werkgelegenheid:

Alle bezette banen + alle openstaande vacatures.

Conjunctuurindicatoren:

Verschijselen die iets zeggen over de conjuncturele situatie van een land. Er zijn drie groepen. Vertrouwensindicatoren, economische indicatoren en arbeidsmarktindicatoren.

Vertrouwensindicatoren:

Deze indicatoren zeggen iets over de richting waarin de conjunctuur zich gaat begeven. Te denken valt aan het consumentenvertrouwen, producentenvertrouwen en het aantal orders bij een bedrijf. Als deze dalen is dat een teken dat de conjunctuur gaat inzakken.

Economische indicatoren:

Deze geven de feitelijke ontwikkeling van de conjunctuur aan. Te denken valt aan de consumptie, investeringen, uitvoer, productie etc. Als deze indicatoren laag zijn betekent dat dat de conjunctuur daalt.

Arbeidsmarktindicatoren:

Deze indicatoren werken meestal met een zekere vertraging op de conjuncturele ontwikkeling. Te denken valt aan de werkloosheid, het aantal vacatures etc.

Consumentenvertrouwen:

Het vertrouwen dat de consumenten hebben in de economie. Wordt gemeten door het CBS. Is goede indicator voor ontwikkeling van de conjunctuur. Immers als de consumenten geen vertrouwen hebben in de economie gaan ze grote aankopen uitstellen (waardoor de conjunctuur gaat afnemen).

Producentenvertrouwen:

Het vertrouwen dat de producenten hebben in de economie. Als dit vertrouwen laag is zullen de producenten minder gaan investeren waardoor de conjunctuur inzakt (omdat er minder wordt gevraagd; immers investeren is kapitaalgoederen vragen).

Orders bij bedrijven:

Bestellingen bij bedrijven. Deze bestellingen zullen in de toekomst worden uitgevoerd. Op dit moment heeft de Nederlandse regering een order geplaatst voor vier onderzeeboten bij de Franse werf Naval Group. Hier is dit Franse bedrijf de komende twintig jaar mee bezig. Er worden ook Nederlandse bedrijven bij betrokken.

Waardevast inkomen:

Inkomen waarvan de koopkracht gelijk blijft. Dit betekent dat het nominale inkomen moet meestijgen met de inflatie. We spreken bijvoorbeeld van een waardevast pensioen. Zo'n pensioen is geïndexeerd (stijgt mee met de inflatie).

Welvaartsvast inkomen:

Een inkomen dat meegroeit met de welvaart van een land. Heb je een welvaartsvast pensioen dan volgt dat pensioen de ontwikkeling van de lonen in het bedrijfsleven. De koopkracht blijft dan niet gehandhaafd, maar stijgt.

Begrotingsbeleid:

Het beleid waarmee de overheid bepaalt hoeveel belasting er moet worden geheven en hoeveel uitgaven er nodig zijn.

Anticyclisch begrotingsbeleid:

Het beleid van de overheid gericht op het afvlakken van de conjunctuur. Dit betekent in een hoogconjunctuur minder uitgeven en/of meer belasting vragen, en in een laagconjunctuur meer uitgeven en/of minder belasting vragen. Als de overheid minder gaat uitgeven dalen de bestedingen en remt dat de conjunctuur af. Gaat ze meer uitgeven nemen de bestedingen toe en stimuleert dat de economie.

Procyclisch begrotingsbeleid:

Dit is het tegenovergestelde. Dus meer uitgeven en/of minder belasting vragen in een hoogconjunctuur, en andersom in een laagconjunctuur. Dit zal een overheid niet snel doen.

Automatische (of ingebouwde) stabilisatoren:

Maatregelen die de conjunctuur stabiliseren (afremmen) en die automatisch plaatsvinden. Zo zal bijvoorbeeld de belasting vanzelf stijgen in een hoogconjunctuur omdat we een progressief belastingstelsel hebben. Ook het systeem van uitkeringen werkt stabiliserend. Als de conjunctuur daalt worden mensen werkloos, maar komen ze niet zonder inkomen (want ze krijgen een uitkering) zodat de bestedingen niet dalen.

Inverdieneffect:

Een overheidsmaatregel die zich gedeeltelijk terugverdiend. Denk bijvoorbeeld aan extra uitgaven voor onderwijs. Dit kost geld, maar omdat het nationaal inkomen hierdoor stijgt

wordt er meer belasting betaald waardoor een deel (of misschien wel alles) wordt terugverdiend.

Uitverdieneffect:

Een overheidsmaatregel die ervoor zorgt dat de opbrengsten voor een deel worden teruggedraaid. Stel dat de overheid geld nodig heeft en daarom de belasting verhoogt. Deze extra belastingopbrengst wordt echter soms toch weer minder omdat mensen bijvoorbeeld minder gaan werken (vanwege deze belasting) en daardoor weer minder belasting gaan betalen.

Prijsstabiliteit:

Het kerndoel van de ECB. Prijzen mogen stijgen, maar net iets minder dan 2% per jaar.

Duaal beleid:

Naast prijsstabiliteit heeft een centrale bank soms ook nog de taak om de economische groei te bevorderen. De Fed heeft zo'n dubbele taak.

Geldschepping:

Particuliere banken kunnen geld scheppen door girale kredieten te verstrekken. Dit betekent dat banken geld uitlenen door hun klanten een bankrekening te geven.

Liquiditeitspercentage:

Banken kunnen niet onbeperkt geld scheppen want ze moeten een bepaald percentage van de rekening courant die uitstaat in kas hebben.

Transformatie:

Als een klant geld van zijn spaarrekening op zijn betaalrekening zet wordt er geld geschapen. Immers geld op een spaarrekening hoort niet tot de geldhoeveelheid, maar geld op een betaalrekening wel. Er vindt dan dus een transformatie plaats van niet-geld naar geld.

Substitutie:

Als een klant contant geld op een betaalrekening zet van een bank vindt er een substitutie plaats van de ene soort geld (chartaal geld) naar de andere soort (giraal geld). De geldhoeveelheid blijft in dit geval gelijk.

Monetair beleid:

Het beleid waarmee de ECB deze kerntaak probeert te vervullen.

Rentebeleid:

Eén van de middelen waarmee de ECB monetair beleid kan voeren. Als de ECB de refirente verhoogt zullen de banken ook de rente verhogen en zullen mensen minder lenen en meer sparen waardoor de bestedingen dalen en uiteindelijk de prijzen.

Refirente:

Rente die de particuliere banken moeten betalen als ze lenen bij de ECB.